

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בדרשת פרקי אבות

ובסעודת רעוא דרעוין

*

פרשת בהר - בחקותי

שנת תש"ע לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תר"ד

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

בפרקי אבות פרשת בהר - בחקותי תשי"ע לפ"ק

שנאמר בשבת בראשית (שמות כ"ג) ע"כ.
ולריך ביאור הכוונה בזה.

וגראדה דהנה במצות שמיטה נאמרה הרבה טעמים, ובחינוך (מצוה פד) כתב, משרשי המצוה לקבוע בלבנו, ולזייר במחשבתנו יור חזק על ענין חידוש העולם, כדי להסיר לעקר ולשרש מדעתנו, את דעת הכופרים בתורה ואומרים שהעולם הוא קדמון, שבו הם פורצים את כל חומות התורה. על כן זנו השם יתברך, שנעבד שש שנים ונשבת בשנה השביעית, וזנוסף לזה, נפקיר כל מה שתואר הארץ בשנה השביעית. כדי שזכר כי הארץ שמוציאה פירות מדי שנה בשנה, אין בכחה להצמיח פירות אלו, אלא יש אדון על האדמה ועל בעליה, והוא המצוה על האדמה להצמיח, והוא המצוה להפקיר פירות אלו בשנה השביעית ע"כ.

ובבב"י יקר הקשה על זה, כי הוא דומה ליהודה ועוד לקרא, כי

במשנה (אבות ה-ח) שבעה מיני פורעניות באין לעולם על שבעה גופי עבירה וכו', ושלא ליטול את החלה, רעב של כליה בא וכו'. גלות בא לעולם וכו', ועל שמיטת הארץ ע"כ. ושניהם מפורשות בתורה בפרשתנו, כמו שדרשו חז"ל (שבת לז:.) והפקדתי עליכם בהלה וגו' (טו-טז), בעון חלה, אל תקרי בהלה אלא בחלה. ובעון השמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם, דכתיב (שם טו-טז) אז תראה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה, ואתם בארץ אויביכם וכו' ע"ש.

וגראדה ביאור הדברים, דהנה בפרשתנו כתיב, וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמור, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה' (כה-א). וברש"י מה ענין שמיטה אלל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני וכו'. — עוד ברש"י שבת לה', לשם ה' כשם

שבת, מאי היא, דמשייר מקידושא לאזדלתא ע"כ. והוא לפלא שעבור דבר כזה שמשייר מייך קידוש להזדלה יזכה להיות מנוחלי עולם הבא. ובכלל מה הענין בזה. ובשור"ת כתב סופר (א"ח סימן מה) כתב בזה, כי תכלית הימים יום השבת, כי צימות השבוע האדם טרוד במטרדות הזמן, וציוס שבת קודש ימלא לנפשו לקדש עצמו בתורה ויראת ה', להכין עצמו ציוס השבת ליום שכולו שבת. ובשבת קודש האדם מרבה בתורה, ובבמדרש (פ' ויקהל) עשו קהלות גדולות לדרוש לעס הלכות שבת וחג, וגם החכם דורש לעורר הלבבות ולהורותם הדרך ילכו זה כל ימות השבוע. ולזה רמזו חז"ל דמשייר מקידושא לאזדלתא, שמשאיר מקדושת השבת והגשמה היחירה להזדלה ולימות החול, ולא כאלה שאפילו מתעוררים בשבת קודש, בכל זאת במוצאי שבת לא יזכר ולא יפקד, והלכה לו התעוררותו, ולא יעלה על לבו עוד מה ששמע בשבת קודש, אבל אם מה שקנה לנשמתו בשבת, משאיר לימי החול, אז ממשיך קדושת השבת לכל השבוע, ועל ידי זה הוא מנוחלי העולם הבא ע"כ.

ובציינו צמנות הדלקת המנורה, בהעלותך את הנרות, אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות,

יום השבת התמידי בכל שבוע בא לזכר חידוש העולם, ואם הוא לא יועיל, מה יושיענו זה הבא לעמים רחוקים ע"ש. ונראה שזהו על דרך שאמרו חז"ל (ברכות נח): שיעור זמן שכהה י"ב חודש ע"ש. וכמו כן יש לומר כי גם לחיזוק הזכרון מועיל י"ב חודש. וכאשר הוא שובת בשנה השביעית יום יום שנה תמימה, ומפקיר הכל עבור ציווי ה', הרי בזה מתחזק ביתר שאת אמונתו באדון העולם, כי הוא אדון הארץ, והוא עושה רצון בעליו.

ובאמת זהו גם ענין השביטה בכל שבת קודש, שאדם מעיד כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ויש להבירה בעלים, והוא נמצא בעולם שאינו שלו, והוא כאורח וכגר בעולמו של הקב"ה, והוא מחוייב לעשות רצון קונו. — אמנם לא די בזה לבד, אלא מנאותו להוסיף מחול על הקודש, שגם בנאת השבת יחיה עם אמונה זו כל ימות השבוע, להיות מעשיו מקודשים לה', ולהאמין בהשגחה פרטית שמשגיח ה' על צדיקיו.

ואמרו חז"ל (פסחים ק"ג). אמר רבי יוחנן שלשה מנוחלי עולם הבא וכו', והמדליל על היין במוצאי

זה מהדר ליה מאור העין ע"ש. וידוע המליצה, צמה שמנינו אלל לבן, וירץ לבן אל האיש החונה אל העין (בראשית כד-ט), וצרש"י למה רץ ועל מה רץ, ויהי כראות את הנזם אמר עשיר הוא, ונתן עיניו צממון ע"כ. וכתב בספר שני המאורות, דשאלת רש"י הוא, למה רץ ועל מה רץ, הלא עיניו עלולות להמכהות מחמת הפסיעה גסה. והתשובה הוא, שנתן עיניו צממון, כל כך היה להוט אחר הממון, עד שהיה מוכן אפילו לתת את עיניו צעדו ע"כ.

ובאמרי אמת (לקוים לד.) כתב לבאר בזה, מדוע יוסף הזהיר לאחיו אל תרגזו בדרך (בראשית מה-כד), ופרש"י אל תפסיעו פסיעה גסה (תענית י). ולכאורה למה לא הזהיר יעקב על כך. אך איתא בגמרא (שבת קל"ט). שאחי יוסף לא שמו יין כל הכ"ב שנה מעת שמכרוהו, דכתיב וישמו וישכרו עמו (מג-לד), מכלל דעד האידנא לא הוה שכרות. על כן כל אותו הזמן לא היו פוסעים פסיעה גסה, כי לא היו יכולים לתקן זאת, אולם אחר ששמו יין כבר היה להם התקנה להדריה בקדושה דבי שמשי, על כן אמר להם יוסף שצכל זה אל יפסיעו פסיעה גסה ע"כ. וכן כתב גם בספר קומץ המנחה.

(במדבר ח-ב). ויש צממה זו שני דינים, חדא, שששת הקנים יהיו הפתילות פונים למול הנר האמצעי, שנית, שמנר המערבי ממנה היה מדליק [את הנרות בין הערבים], ובה היה מסיים [הטבת הנרות, שדלקו כל היום ואינו מטיבו עד הערב], ועדות הוא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל (שבת כ"ג).

ודהענין הוא, כי שצעת הנרות הם נגד שצעה ימי שצתא, אשר יש ג' ימים מקמי שצתא, וג' ימים בחר שצתא (בטין ע"ג), ימינא ושמאלא וביניהו כלה, והשצת היא הנר המערבי צאמצע, וממנה מדליק הנרות, שקדושת השצת יש לה להשפיע על כל ימי השצוע, שיאירו מהאור שמקבל האדם בשצת. וכל הנרות יהיו פונים להנר המערבי, שיהיו ימי השצוע מאירים באותה אמונה וקדושה שמרכיש האדם בשצת, ואז תהיה השכינה שורה בישראל.

חז"ל (ברכות מג.) אמרו, פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. ומאי תקנתיה, להדר ליה בקדושה דבי שמשא [ששותה כוס של קידוש בשצת צלילה] ע"כ. והטור (סימן רסט) כתב פירושו, שנותנין יין קידוש על העין, ועל ידי

ויעל כל פנים קידושא דבי שמשא
מועיל להחזיר מאור עיניו של
האדם. ומבואר ברמ"א (א"ח סימן רס"ט)
דנהגו לעמוד בשעה שמקדשין בצית
הכנסת ע"כ. וכחז צבאר היטב שם,
דהטעם בכל צו, דמעלי לעייפות
הצרכיים ע"ש. וגראה שיש לו קשר
עם מאמר הנ"ל, שהקידוש מועיל
לרפאות נזק שהגיע על ידי הרגלים.

אמונם נראה לומר בזה כוונה על
דרך המוסר, כי הנה לנו
מאמינים בני מאמינים, כי פרנסת
האדם הוא קצובה מן השמים, וכל
מזונותיו קצובים לו מראש השנה (ב"מ
ט"ז.), ואין העניות מן האומנות ולא
עשירות מן האומנות, שאין אומנות
שאין בה עניות ועשירות, אלא הכל
לפי זכותו, ויתפלל למי שהעושר
והנכסים שלו (קידושין פ"ג.). ואמרו (יומא
ל"ג.) מכאן אמר בן עזאי, בשמן
יקראוך [לא ידאג אדם לומר פלוני
יקפה פרנסתי, כי על כרחם בשמן
יקראוך לצוא] ובמקומך יושיצוך,
ומשלך יתנו לך [לא משלהם יתנו לך
מתנה, אלא ממזונות הקצובים לך מן
השמים], ואין אדם נוגע במוכן לחצירו
וכו' ע"ש.

ובבן יהודע (ח"ב פ"ג.) כתב, שדקדקו
לומר אין אדם 'נוגע', ולא

אמרו אין אדם נוטל או לוקח,
והכוונה על פי המעשה, שהיה טמון
בקרקע ללוחית מלאה אצנים טובות,
ובאותו קרקע היו תוקעים שם אהלים
חורי הארץ בכל שנה צימות הקיץ
לשאוב רוח טוב שם, והיו תוקעים
יתדות האהל סמוך לאותה הלוחית
שאין ציניהם לצינה אלא טפת, ובמקום
הלוחית לא היו תוקעים, וכך היה
מנהגם בכל שנה ושנה כמה שנים,
ופעם אחת בא אדם אחד לתקוע אהל
שם, ותקע היתד במקום הלוחית, ואז
הרגיש בה ולקחה. ולזה אמר אין
אדם 'נוגע' וכו', שכל אותם שקדמו
לזה לא היו נוגעים במקום הלוחית
שהיא מוכנת לזה האחרון ע"כ.

ודהבתוב מזהיר, השמר לך פן
תשכח את ה' אלקיך וגו',
פן תאכל ושבעת, וצמים טובים תבנה
וישבת וגו', וכסף וזהב ירבה לך וגו',
ואמרת בלבצק כחי ועוֹמֵם ידי עשה לי
את החיל הזה, וזכרת את ה' אלקיך
כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל וגו'
(דברים ח-ט). והצוטט במשאו ומתנו שעל
ידי פעולותיו בא לו הריוח שהריות,
הרי זה אצק עצודה זרה. וכמו
שפירשו הכתוב (תהלים קט"ו-ד) עלציהם
כסף וזהב מעשה ידי אדם, היינו
שעבודה זרה שלהם הוא, שאומרים
וחושבים כי הכסף והזהב הם מכחם

שכחו ועוֹס ידו עושה חיל, אין לו מנוחה, ותמיד הוא טרוד וזהול ונחפז, כי הלא הכל תלוי בו, ויתכן שיפסיד מסחרו אם לא ירוץ למסחרו, ואין לו פנאי להתפלל כראוי, וללמוד שיעורי תורה, ולא זמן לחינוך בניו. לא כן המאמין שפרנסתו קצובה, אלא הוא זריז לעשות השתדלותו, הוא מתפלל כראוי, ומכיר שבצית המדרש הוא שורש פרנסתו, יתפלל למי שהעושר והנכסים שלו, וגם אם לא יתא נחפז, אין אדם נוגע במוכן לו.

ובציינו בצרכת כהנים, שאמר הכתוב, כה תזכרו את בני ישראל אמור להם, יזכרו ה' וישמרו וגו' (במדבר י-כג), וזרש"י אמור מלא, לא תזכרם בחפזון וצבילות, אלא בכוונה ובלב שלם ע"כ. ושמעתי לפרש, שהכהנים לא יזכרו את בני ישראל, ויהיה זכרה זו על ידי שיהיו תמיד נחפזים וצבולים, ואין להם פנאי לשום דבר, אלא אמור להם יזכרו ה' בזמון, ויאר ה' פניו אליך ויחונך וגו', ושמו את שמי על בני ישראל ואני אזכרם, שידעו שאני הוא המזכר אותם.

ובפרשתינו בתוכחה אמרה תורה, אף אני אעשה זאת לכם, והפקדתי עליכם צהלה וגו' (כו-

ועוֹס ידו. וידוע מה שכמו צבילות הקודש (בסוף ספר נעם אלימלך) צמה שאמרו חז"ל (יומא ס"ט): שאנשי כנסת הגדולה הרגו יצרא דעבודה זרה, דזה תמוה היאך אפשר להרוג המלאך שהוא גוף נקי זך ורוחני. אלא רק שהעבירו מאומנתו הראשונה, ונתנו לו אומנות הממון לבלבל בני אדם צדיפת ממון ועושר, שזהו קרוב לעבודה זרה ע"ש. וכוונתו כנ"ל, לפחות האדם שכחו ועוֹס ידו עושה חיל.

ובציינו בצורה שאמר להמלאכים, יקח נח מעט מים ורחנו רגליכם (בראשית יח-ד), וזרש"י כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאצק רגליהם, והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו וכו' ע"ש. והיא פליאה להחשיב האצק רגלו לעבודה זרה. וכתב בנחלת יעקב (להגאון מליפא ז"ל), שהערביים פרנסתם הוא מהליכתם ממקום למקום לקחורה, ומחשבים שכל מחייתם היא מכחם ועוֹס ידו, והוא אצק עבודה זרה, שמשתחווים לאצק שצרגליהם. ולכן אמר להם אצרהם ורחנו רגליכם, הודיע להם אמונת אלקי עולם, שאין פרנסתם צאה מרגליהם ע"ש.

ודבר זה ניכר הרבה באופן הליכת האדם לפרנסתו, כי החושב

למה הוא רץ ועל מה הוא רץ. והשיב שרץ לחטוף פרנסתו. אמר לו, מי אומר לך שפרנסתך הוא צהררך שאתה רץ, אולי הוא לאחוריק, ואתה צורה מפרנסתך. ויש צוה מוסר השכל עמוק, וכי אדם יודע שריצתו לפרנסתו שחושב, הוא צאמת טובתו, הלא הרבה פעמים מבצו שעות רבות, וצסופו כלתה כל השתדלותו לריק. ועוד יותר מזה, שכבר הצליח לצנע זממו, וכבר עשה המסחר, והוא שמה שעלה לו זאת, וצסופו רואה שזאת הוא לרעתו ולהפסדו, עד שכל רכשו הולך שס לטמיון. ואס כן לאיזה צורך אתה רץ וחופו, טוב לו הרבה יותר, להתפלל ולבקש רחמים מתחלה, ושצב יאל לדרכו צישצב הדעת וצאמונה וצטחון על קונו.

ויעל זה הזהירו חז"ל, פסיעה גסה נוטלת מאור עיניו של אדם, מי שרץ ונחפז ומתייגע להשתדל צחפון וצהלות, זה נוטל מאור עיניו, שמסמא אותו לראות את האמת שהכל מהשגחתו ית"ש, ולא צשוקי האיש ירצה, והוא חושב שכחו ועוצס ידו יעשה החיל. ומאי תקנתיה, לפקוח עינים עורות, עיני השכל, מהדר ליה צקידושא דצי שמשי, כאשר יצבון ציוס השצת קודש, שכל העולם עומד רק צדבר ה', וששת ימים עשה ה'

(טו). ואמרו חז"ל (שבת לב:): צעון חלה אין צרכה צמכונס, ומארה משתלחת צשערים, וזורעין זרעים ואחרים אוכלין, שנאמר והפקדתי עליכס צהלה וגו' וזרעתם לריק זרעכס ואכלוהו אויצכס, אל תקרי צהלה אלא צחלה. ואס נותנין מתצרכין שנאמר (יחזקאל מד-ט) וראשית עריסותכס תתנו לכהן להניח צרכה אל ציתך ע"כ. ויש לומר כי המאמין שפרנסתו מאת ה', הוא מכיר שיש ליתן הראשית מכל דבר לצעליו שנתן לו זאת, ונותן הכ"ד מתנות כהונה, ציכורים ראשית פרי האדמה, תרומה ומעשרות ראשית דגנך, ומהעיסה נותן חלה ראשית עריסותיכס. וצוה מרגיל עצמו לחשוב ולשוס אל לצו, כי מתנת ה' הוא לוקח, וה' ממציא לו כל מה שיש לו. - ולכן כל הנהגתו הוא צנחת צלי חפזון וצהלה, כי הכל מושגת כבר מאת ה'. אבל צעון מניעת חלה, שחושב כחי ועוצס ידי עושה חיל, וקשה לו ליתן לאחרים מיגיעו אז והפקדתי עליכס צהלה, כל פרנסתו הוא תמיד צצהלה, מכלות עינים ומדיצות נפש, הוא מנטער וכואצ על כל פסיעה צמסחרו שהוא שלא כרצונו.

ויסופר על אחד מהנדיקים, שראה פעס אדם שחוטף תפלתו והוא רץ צשוק למסחרו, ושאל אותו

זמדה שאדם מודד מודדין לו, וזאומה מדה שמאמין בהשגחה ה' עליו, כך היא ההשגחה, וכפי שמאמין יותר שה' רועי, כך מתקיים צו לא אחסר.

ובבב שנת צאה להאדם הארה זו של ה' רועי, להעמיק עצמו באמונת אלקי עולם, כי יש מנהיג להצירה. — ודבר זה נכפל ביתר שאת בשנה השביעית, ששנת שנה תמימה יום יום, ומפקיר הכל בצב שלם, ולא כואב לו הלצ על ההפסד, כי הלא ה' רועי, וממילא לא אחסר. ואדרכה בהשקפה זו הוא ממשיך ברכה על ששת השנים הבאים אחריה, כמו שכל ברכאן דלעילא ותתא ציומא שביעאה תליין. ולכן אמר הכתוב ושנתה הארץ שנת לה', כשם שנאמר בשנת בראשית. ולא רק שלא יפסיד משמיטה, אלא והיתה שנת הארץ לכס לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך (כ"ה-ו).

ואירתא בגמרא (סנהדרין כו:) הפליא ענה הגדיל תושיה (ישעיה כח-כט), אמר רבי חנין למה נקרא שמה תושיה, מפני שהיא מתשת כמו של אדם ע"כ. ופירשו צו, דקדושת התורה שהאדם לומד, מחליש ההשקפה של כחי ועוצם ידי, שיבא לידי ההכרה, כי אין שום דבר מכחו אלא צנח אלקי

את השמים ואת הארץ, והכל עומד ומתקיים רק בגבורתו. וכאשר עושה רצונו יש ברכה גם בלי כמו, הלא יום השבת הוא שבת ממלאכה, והיה צריך להיות לו הפסד, ובסופו כל ברכאן דלעילא ותתא ציומא שביעאה תליין, בהתבוננות זה יפקחו עיניו, ולא יפסיע עוד פסיעה גסה, וקידוש כזה הוא סגולה לעייפות הברכיים, הבא מריצה ורדיפה אחר פרנסתו.

ובזי שמכיר שכל מה שיש לו הוא רק רכושו של ה' שממציאו לפניו, והוא אינו אלא גוצר על הונו מאת ה' שיוכל ליהנות ממנו, אז שורה עליה ברכה, כי על רכוש ה' לא שורה ח"ו קללה, וכאשר ראשית עריסותיכם תתנו לכהן, אז יתקיים להניח ברכה אל ביתך. לא כן כאשר חושב שכחו ועוצם ידו עושה חיל, ויש בהונו אצק עבודה זרה, אז תקנתו אצד תאצדון את כל המקומות אשר עבדו שם וגו' (דברים י"ג-ב).

ודוד המלך התפלל, ה' רועי לא אחסר (תהלים כג-א), ופירש הרה"ק רבי מרדכי מנעשחיו זי"ע, שציקש עורני ה', שלא אחסר אף פעם את הידיעה הזאת שה' רועי ומשגיח עלי בכל עת ע"כ. ובשפת אמת (פ' תרומה, תרל"א) הוסיף לצאר, כי

הציון הקדוש להתפלל עבורו, ואמר לי שלא חלך ציוס צ' או ציוס ה', כי הגאון הקדוש מהרי"א ז"ע הוא מצית דין הגדול, והם יושבים צב' וה', ואינו שם על הציון. ואמר לי היותר טוב ציוס עש"ק, אבל על כל פנים לא צב' וצה', והוא פלא ע"כ. - ובראותי זאת נלטערת, כי לפי סדר הנסיעה רציתי להיות שם בערב ראש חודש, והוא ציוס החמישי הצעל"ט.

ובאשר עיינתי אחר כך בפנים בדברי תורתו, בא לפני מאמר הראשון, דבר תורה לראש השנה, אודות מה דאיתא במדרש (דבר 3-7) שאלו מלאכי השרת לפני הקב"ה, אימתי ראש השנה ויום הכיפורים. אמר להם הקב"ה אני ואתם נלך אל כל בית דין של מטה. ותמוה, וגראה דאיתא לא אד"ו ראש (עור א"ח סימן תכח), ר"ל ראש השנה אינו חל לא ציוס א' לא ציוס ד' ולא ציוס ו'. ועוד איתא כשיש דין למטה אין דין למעלה (מ"ח משפטים ה'). והנה פעמיים ישנו בית דין בשבוע ציוס צ' וציוס ה', ואז אין דנין למעלה. והנה קשה אימתי יהיה ראש השנה, ציוס א' לא, משום לא אד"ו ראש, ציוס צ' לא, משום שיש דין למטה, ציוס ג' לא, משום דאז חל יום כיפור ציוס ה' ואין דנין למעלה, ציוס ד' לא, משום

עולם. ולכן הסמיך הכתוב קודם פרשת שמיטה, וידבר ה' אל משה צהר סיני, להורות על התורה שניתנה בציוני, שרק צכח קדושת לימוד התורה יוכל לקיים מצוה זו מתוך שמחה, להפקיר כל הוגו בשנה השביעית, שעל ידו יכיר כי ה' רועי, וממילא לא אחסר.

והנה מה' מצעדי גבר כוננו, להיות בשבוע הצעל"ט צירושלים עיר הקודש, ועל הדרך להיות גם על קברי אבות וקברי נדיקים. ואספר דבר פלא שאירע לי היום, חשבתי לעיין בדברי תורתם של הנדיקים הללו שאני מתכוון להתפלל על קברם, שהרי כל צרכאן דלעילא ותתא ציומא שביעאה תליין, לעורר את זכותם בדברי תורתם, ששפתותם דוצבות בקבר. ובהיות שחשבתי להיות בעיר סערדאהעלי על הציון של הגה"ק מהרי"א אסאד זצ"ל, לקחתי את ספרו דברי מהרי"א על התורה לעיין בו. ובפתחי את הספר הסתכלתי בהקדמת הספר, שיש בו תולדות המחבר, וראיתי שהביא שם מה שסיפר הגר"מ ניישלאס זצ"ל אצ"ד סקווירא, וז"ל בשנת ת"ש הייתי לקבל פני הרב הגאון הק' מניקסאד זצ"ל, ומסרתי לו פתקא כנהוג, וכשקרא שם סערדאהעלי, ציקש אותי שאלך על

וצרש"י דקדק ירידה זו למנה ע"ש. ויש לומר דהנה רש"י פירש, והוא ישב פתח האהל כחום היום (יח-ב), ישב כתיב, זיקש לעמוד, אמר לו הקב"ה שב ואני אעמוד, ואתה סימן לבניך שעמיד אני להתייצב בעדת הדיינין והן יושבין וכו' ע"ש. ואם כן עשה ה' אז פועל דמיוני על הימים שבית דין יושבים ודנים, וכיון שכשיש דין למטה אין דין למעלה, הרי הקב"ה יורד למטה לדון, ולכן אמר 'ארדה' נא ואראה וכו'.

[שוב ראיתי שאלו ואלו דברי חלקים חיים, דאיתא בגמרא (שבת קכט:)]
מי שיש לו זכות אבות יקין בשני ובחמישי, שבית דין של מעלה ושל מטה יושבין בדין ע"ש. וכתיב בפרי חדש (א"ח סימן קלד) דלכן מרצים בהם תחנונים. אמנם בפרי מגדים (שם מ"ז סק"ח) כתיב, דזהו רק למאן דאמר אין אדם נידון בכל יום (ראש השנה טו.), אבל למאן דאמר נידון בכל יום, אז יש לומר דכשיש דין למטה אין דין למעלה, והם ימי רצון ע"ש].

לא אד"ו ראש, ציום השבת נמי לא, משום דאז חל יום כיפור ציום ב' ודין למטה ואין דין למעלה, אם כן אימתי ראש השנה ויום הכיפורים וכנ"ל. על זה השיב להם הקב"ה, אני ואתם נרד לבית דין של מטה, ר"ל לדון למטה, ואם כן יוכל להיות ציום ב' וה', ולא קשה כלל כשיש דין למטה אין דין למעלה, שאנו נמי נדון למטה ע"כ.

ואם כן דבר שפתיו צרור מללו, כי אדרבה ציום ב' וה' אין דנים למעלה, ואם כן אז הם שוכנים במקומם על משכבם, והזמן גרמא לעורר רחמים, שימליצו טוב על ישראל, ולהמשיך השפעות למטה ללרכי עמך ישראל המרוצים, להתברך בשפע ברכה והצלחה בצני חיי ומנוחי, ויתקבלו תפלתינו לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

וגראה להוסיף נופך בזה, במה שמצינו בסדום, שאמר ה' 'ארדה' נא ואראה הכזקתה הצאה אלי עשו כלה וגו' (בראשית יח-כא).

בסעודה שלישית פרשת בהר - בחקותי תשי"ע לפ"ק

תלכו, הדא הוא דכתיב (מהלים קיט-נט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, אמר דוד רצונו של עולם בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר, למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך ע"כ. ויש להציץ הכוונה באמרו והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות.

וייש לומר על פי מה שפירש המהר"ם שיק כוונת המשנה (אבות ג-א) הסתכל בשלשה דברים ואין אחת בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עמיד ליתן דין וחשבון. כי ג' סיבות יש שימנעו את האדם מלהטות מן הדרך הישרה, הראשונה נשעה שזוכר האדם על אבותיו איך עצדו את ה', והמשיכו דור אחר דור השרשרת הזהב הנמשך לנו מהאבות הק', ואם יטה מן הדרך לחטוא יפסיק הוא בשאט נפש שלשלותו של אבותיו הק', סיבה זו מונעת האדם מלחטוא. השנית, זכרו על בניו ודורותיו אחריו, אשר אם כי הוא בעצמו קשה לו להתגבר על יצרו, מכל מקום הוא רוצה שבניו אחריו יעצדו את ה', ואם הוא לא יתנהג

א בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו וגו' (כו-ה). צבעל הטורים כתב, אם צ'חקותי ת'לכו ו'את, ר"ת אבות, שתלכו צדק אבות ע"כ. ויש לומר עוד, דהנה הקלות שבמנהג תורה כפוליס במספרם מהקלות שבמורה כהנים, ששם יש מאה חסר שמים, ובפרשתנו ליכא כי אם מ"ט. וכתב במהרש"א (מגילה לא). הטעם, דמבואר ברמב"ן בפרשתנו (כו-טו) כי האלות הראשונות ירמזו לגלות ראשון, כי צבית הראשון היו כל דברי הצבית הזאת הגלות והגאולה ממנו, והצבית שבמשנה תורה ירמזו לחורבן בית שני ולגלותו זה וכו' ע"ש. וצבית ראשון היה להם עוד זכות אבות, וכמפורש ביה וזכרתי את צבית יעקב וגו' (כו-מז), אבל קלות שבמשנה תורה נאמרו על בית שני, לכך לא נזכר צהו זכות אבות, שכבר תמו צבית ראשון. [עיי'ן שבת (נה). תמה זכות אבות, וצחוק' שם ד"ה ושמואל] ע"כ. ולכן בתחלת פרשת הצרכות והקלות, נרמז צב"ת האבות, שבצביל שיש עוד בחורבן זו מזכות האבות, על כן קללותיה הם מועטים יותר מהקלות שבמשנה תורה.

אך יש לומר עוד, דאיתא במדרש רבה בפרשתנו, אם בחוקותי

זוהו מוסר השכל, שגם כאשר האצות רוצים לעשות דבר שהוא מותר על פי התורה, הן לצורך פרנסתם והן לשאר צרכיהם, וגם כאשר מנד האצות אין צוה שום פגם וחסרון, מכל מקום יש להם לשום לב על צנייהם, איזה רשע ישאיר זאת עליהם. אם לא יראו אותו הצנים לומד, מהיכן יגיע להם חשקות התורה, ולכן אמה הולך.

והגה הצנים הם מכוונים בשם רגלי האדם, על דרך שאמרו ברא כרעיה דאצוה (עיין עירוזין ע:), וכאשר דוד המלך היה חושב לבית פלוני ולמקום פלוני אני הולך, אם כי עניינם אלו היו רצויים לו לעצמו, מכל מקום התבונן מה ילמדו מזה הצנים שלי, והיו 'רגלי' מציאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, לטובת דורותי אחריו ויתר על הכל, והלך לשקוד על לבתי התורה ותפלה, כדי שצניו ילכו בעקבותיו.

וילבן נרמז ב'אם בחוקותי תלכו, ר"ת אצות, כאשר צא לפניו ספק על איזה דבר, אם בחוקותי תלכו, לא די להחליט אם זה הגון וראוי לו לבדו, אלא יזכור שהוא האצות של דורותי אחריו, וממה שהוא יעשה, ילמדו ממנו צניו אחריו, אשר יתכן שלהם אין זה ראוי והגון, וכאשר

ציראת ה' על מי יציטו צניו אחריו לילך בדרך הישר. השלישית הוא מחמת עצמו, שיתבונן על תכליתו בעולמו, כי סוף סוף ינטרף ליתן דין וחשבון על כל מעשיו לפני מלך המלכים הקב"ה, ומה יענה ליום הדין. וזה הסתכל בשלשה דברים ואין אמה צא לידי עבירה, (א) דע מאין באת, היינו להסתכל על אצותיו הק' שהלכו בדרך הישר. (ב) ולכן אמה הולך, הלא אמה רוצה שדורותיך אחריו ימשיכו בדרך התורה. (ג) לפני מי אמה עמיד ליתן דין וחשבון ודפח"ת.

ופירשו עוד מה שאמר הכתוב צנן סורר ומורה, ותפשו צו אציו ואמו וגו', ואמרו אל זקני עירו, צננו זה סורר ומורה, איננו שומע בקולנו, זולל וסווא (דברים כא-ט). דהנה אם הצן היה רואה אצל אצותיו הנהגה של קדושה, והיה שומע תמיד קול אצותיו הוגים בתורה ותפלה, היה זה משפיע על הצן ללכת גם הוא בדרכיהם. אך לא כן היה, ולא היה לו ממי ללמוד, על כן נתגדל לזולל וסווא. ולכן האצות מתוודים שהמה אשמים בדבר, צננו זה סורר ומורה, והסיבה לזה הוא, איננו שומע בקולנו, לא שמע אצלנו קול תורה ותפלה ותוכחה ומוסר, ולכן נעשה זולל וסווא.

יתזונן לאן אחת הולך, אז לא יבא לידי חטא, אלא רגליו יהיו מוליכות אותו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות.

ואמר הכתוב צברכתן של ישראל, ואכלתם לחמכם לשובע (כו-ה), וברש"י דקדק, דהרי כבר אמר והשיג לכם דיש את ציר וגו', ואם כן פשיטא שיאכלו לשובע, כיון שיש להם הרבה תבואה. ולכן פירש שהצרכה הוא, אוכל קמעא ומתברך צמעיו ע"ש. ויש לומר עוד, כי הכתוב אומר, ארץ אשר לא צמסכות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה (דברים ה-ט). ופירש בספר ילקוט הלוי, כי דרכו של עולם שהעני אוכל פת בלבד, ואילו עשיר מלפת את הפת צמאכלים שונות כדי להוסיף טעמימות להפת. לפיכך אמרה תורה, כי לחמה של ארץ ישראל יהא כה משובח ומוטעם, עד שאפילו העשיר יאכלנו צלי שום תוספת לפת ע"כ. וזהו הצרכה שאמרה תורה כאן, שלא יאכלו הלחם רק בתחלת הסעודה, ושז ינטרכו להציא לפת ללפת את הפת, אלא ואכלתם לחמכם לשובע, שתאכלו מהלחם עצמו עד כדי שביעה.

גם יש לומר, בהקדם לבאר מאמרם (נזיר בג). אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (הושע יד-ו)

כי ישרים דרכי ה', וצדיקים ילכו צם, ופושעים יכשלו צם, משל לשני צני אדם שאלו את פסחיהן, אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה, זה שאכלו לשום מצוה וצדיקים ילכו צם, וזה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו צם. אמר ליה ריש לקיש האי רשע קריית ליה, נהי דלא קא עביד מצוה מן המוצבה, פסח מיהא קא עביד. אלא משל לשני צני אדם, זה אשתו ואחותו עמו וזה אשתו ואחותו עמו, לזה נודמנה לו אשתו ולזה נודמנה לו אחותו, זה שנודמנה לו אשתו וצדיקים ילכו צם, וזה שנודמנה לו אחותו ופושעים יכשלו צם. ופריך מי דמי, אן קאמרינן חדא דרך הכא שתי דרכים. ופירשו התוס' אן חדא דרך קאמרינן, שהנדיק הולך ואינו נכשל והרשע נכשל באותו דרך עצמו, והכא שני דרכים הם, זה בא על אשתו וזה בא על אחותו ע"כ. ולבאורה קושיא זו תקשה גם על רבי יוחנן, צני צני אדם שאלו פסחיהם, גם כן לא הוי דרך אחד, שזה אוכל אחר שמילא כריסו אכילה גסה, וזה אוכל קודם שמילא כריסו, ואינו אכילה גסה. וגם עתם הקושיא של ריש לקיש צריכין ליישב אליבא דרבי יוחנן.

אמנם יש לומר הכוונה, דאיתא בגמרא (מגילה ז.) אמר רבי

וטובה, אלא לקיים מצוות התלויות בה ע"כ. וכתב ה"ח ליישב, דקדושת הארץ הנשפעת בה מקדושת ארץ העליונה, היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השוכנת בקרב הארץ, כי על כן הזהיר ואמר בסוף פרשת מסעי (במדבר לה-לד) ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה כי אני הק שוכן בתוך בני ישראל, ואמר אם תטמאו את הארץ נמשכת הטומאה גם בפירותיה היונקים ממנה, וכבר נסתלקה השכינה מקרב הארץ אשר אני שוכן בתוכה ממש, בגוף הארץ נסתלקה מפני הטומאה שטימאתם אותה, וגמשך מזה כי גם כן אנכי מסלק שכינתי מתוך בני ישראל, כי עד עתה היכל ה' המה היו בני ישראל, לפי שהשכינה היתה שורה בקרבם ממש, ועתה באכלס פירות היונקים מטומאת הארץ נסתלקה השכינה, כי כשהטומאה נכנסת עם אכילת פירות בתוך בני ישראל יוצאת כנגדה הקדושה מקרב ישראל, ועל כן ניחא שאנו מכניסין בצרכה זו ונאכל מפריה ונשבע מטובה, כי באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת שכינה ומטהרתה ונשבע מטובתה עכ"ל.

ומיערתה אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו, הרי יורדת

כי נפקי מצי מר הואי שזענא [כשינאחתי מבית אדוני רבה, לילך לבית אבא מרי בר מר, הייתי שזע], וכי מטאי להתם קריצו לי שתין זעי [קערות של מאכל] דשתין מיני קדירה, ואכלי צהון וכו', רווחא לבסומי שכיחא [ריוח מצוי לדבר המתוק בתוך המעים] ע"כ. הרי לנו כי גם כאשר האדם מילא כזר כריסו והוא שזע, מכל מקום דבר צמים יוכל עוד לאכול צחיצון. ובצדיקים הרי כל מאכל של מצוה הוא צמים, ולא יתכן אכלס שיהא אכילת מצוה אכילת גסה, דרווחא לבסומי שכיחא. ולכן שפיר אמר רבי יוחנן, כי יתכן שני בני אדם שזלו פסחיהם, ופסח הרי נאכל על השזבע (פסחים ע.), וכבר מילאו כריסם לפני אכילת הפסח, מכל מקום צדיקים ילכו צם, זה שאכלו לשם מצוה, וממילא לא היה אכלו אכילה גסה, כי המצוה עשאו צמימא, כי אכילת מצוה מתוקה מדבש ונופת לופים, ורווחא לבסומי שכיחא. אבל מי שהוא רשע, ולא תאב לאכילת מצוה, ממילא אוכלו לשם אכילה גסה, ופושעים יכשלו צם.

והנה כן הוא בפירות ארץ ישראל, למצואר בטור (א"ח סימן רח) דצרכה מעין שלש יש אומרים ונאכל מפריה ונשבע מטובה, ואין לאומרו, שאין לחמוד הארץ בשביל פריה

קדושה על ארץ ישראל מהארץ העליונה, ופירותיה מלאה קדושה, אשר נפש הנדיק חומדת אליה, ותאב לקדושתה, לטעום מנופת עוף קדושת הארץ העליונה, ולכן רווחא לבסימא שכיחא, וגם כאשר הוא שבע, הוא יכול לאכול עדיין שתיין נעי מקדושת פירותיהם, וזהו ואכלתם לחמכם לשבע, שגם על השביעה יוכל לאכול עוד ועוד מלחמה מגודל קדושת פרי הארץ. [שזב הראוני שורש הדברים צאור החיים הק' ע"ש].

לעילוי נשמת

כ"ק הגה"צ רבי יהושע בן הגה"צ רבי אשר אנשיל זצוק"ל

אבד"ק סאמבאמהעלי

נפטר יום ה' סיון – ערב שבועות תשמ"ה לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י

מוה"ר ר' יעקב יוסף לעפקאוויטש הי"ו

לעילוי נשמת

מרת מויבא ב"ר אשר ישעי' ע"ה

נפטר כ"ז אייר

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה

מוה"ר ר' זונדל מוטצען הי"ו

נתנדב ע"י ידידנו

מוה"ר ר' משה יוסף גלויבער הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו

בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידנו

מוה"ר ר' מיכל כ"ץ הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו

בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידנו

מוה"ר ר' צבי אלטמאן הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו

בהולדת בתו למזל טוב

הרוצה לנדב להוצאת הגליון

יפנה להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו

718.387.5770